

---

## SUBROGATION IN INSURANCE CONTRACT

---

**Tatjana Dimov**

„Ss Cyril and Methodius,, University in Skopje, Faculty of Law Justinianus Primus Skopje, Republic of Macedonia, Insurance MAKEDONIJA-Skopje, Viena Insurance Group  
tatjana.dimov@insumak.mk

**Abstract :** Subrogation is a legal right characteristically reserved by property insurers. Subrogation occurs in property insurance and in some particular cases of liability insurance. The doctrine of subrogation operates to ensure protection of certain specific principles relevant to the property insurance including the principle of indemnification whereby the compensation received is no more and no less than a full indemnity for the insured loss or damage suffered by the insured due to loss occurrence, the principle of non-cumulation in terms of claims under the same insurance contract and the principle which excludes claiming indemnity from the person who is legally responsible for causing the loss, because otherwise the insurance contract may be an unjustified source of profit for the insured as the insured would get double recovery or paid out twice for the same claim.

With the payment of the reimbursement from an insurance agreement on the insurer, all rights that the insured has towards the persons responsible for the damage up to the amount of the paid compensation are transferred. With the subrogation, the insurer takes up the legal position of the insured person and exercises his right to subrogation from the rights of the insured (derivative acquisition of the right), so that the insurer exceeds the claims in scope and amount as the insured had towards the perpetrator.

Subrogation is the right of the insurer, it is not his obligation. The insurer is not obliged to use this right to transfer the rights to the responsible person.

The notion of subrogation is often associated with the concept of insurance regression. But there is a difference between these two terms: recourse is the right of the insurer to claim the amount of compensation that he has paid to the insured (injured parties) from the harmful person, while subrogation is the transfer of the right (the claim for damages to the responsible person) from the insured to the insurer up to the amount of the compensation paid on the basis of an insurance contract. The right to recourse is a consequence of the existence of subrogation, i.e. transfer of the rights of the insured person to the responsible person, and which is reached by the law itself.

The subrogation doctrine also operates to ensure that the defendant or the person who is legally responsible for the loss shall not be absolved of liability under the civil law. Namely, the perpetrator should bear the consequences of his liability for the caused damage, and therefore the legislator of the insurer (as one of the contractual parties in insurance contract) has recognized the right what he has paid the injured party (as the contractual party in the insurance contract called the insured) to claim from the perpetrator.

Furthermore, subrogation doctrine operates to ensure profit for the insurance companies whereby the reimbursement funds the claims or sum insured are covered from additionally grow; therefore, this doctrine is of great importance to the insurers.

**Keywords:** subrogation, property insurance, principle of indemnification, cumulation

## СУБРОГАЦИЈА КАЈ ДОГОВОРОТ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ

**Татјана Димов**

Универзитет „Св.Кирил и Методиј,, Скопје „Правен факултет,,Јустинијан Први,,-Скопје  
Осигурување МАКЕДОНИЈА-Скопје, Виена Иншуренс Груп  
tatjana.dimov@insumak.mk

**Резиме :** Суброгацијата е правен институт карактеристичен за имотните осигурувања , а во определени случаи и кај осигурувањата од одговорност. Со суброгацијата се штитат одредени специфични начела кои важат во имотното осигурување, како на пр. начелото на обештетување , според кое износот на надоместот од договорот за осигурување не може да биде поголем од штетата која осигуреникот ја претрпел со настанување на осигурениот случај, потоа начелото за забрана на кумулација на барањата за надомест од договорот за осигурање и барањето за надомест на штета од лицето кое е одговорно за штетата, од причина што во спротивно договорот за осигурување би претставувал извор за неосновано збогатување на осигуреникот кој два пати би се намирил за иста штета.

Со исплата на надомест од договор за осигурување врз осигурувачот преминуваат сите права кои осигуреникот ги има спрема лицата одговорни за штетата до висината на исплатениот надомест. Со суброгацијата осигурувачот ја завзема правната положба на осигуреникот, и своето право на суброгација го изведува од правата на осигуреникот ( дериватно стекнување на право), па на осигурувачот преминуваат побарувањата во обем и висина каква што осигуреникот имал према штетникот.

Суброгацијата е право на осигурувачот, не е негова обврска. Осигурувачот не е должен да го користи ова право на преминување на правата спрема одговорното лице.

Поимот суброгација често се поврзува со појмот регрес во осигурувањето. Но постои разлика помеѓу овие два поима : регресот е право на осигурувачот да од штетникот го побарува износот на надомест кој тој го исплатил на осигуреникот (оштетено лице), додека суброгацијата е премин на правото ( побарувањето на надомест на штета спрема одговорното лице) од осигуреникот на осигурувачот до висината на исплатениот надомест по основ на договор за осигурување. Правото на регрес е последица на постоење на суброгација т.е. премин на правата на осигуреникот према одговорното лице, а до кое доаѓа според самиот закон.

Институтот суброгација оневозможува и самиот штетник т.е. лицето одговорно за штетата да се ослободи од последиците на граѓанско-правната одговорност. Имено штетникот треба да ги сноси последиците од својата одговорност за причинетата штета, и затоа законодавецот на осигурувачот (како една од договорните страни кај договорот за осигурување) му призна право она што го исплатил на оштетениот (како друга договорна страна кај договорот за осигурување наречена осигуреник) да го побарува од штетникот.

Воедно суброгацијата им овозможува на осигурителните друштва приход, со кој дополнително им се подобруваат фондовите за исплата на надомест од осигурување или сума на осигурување, и затоа овој правен институт е особено значаен за нив.

**Клучни зборови** : суброгација, имотно осигурување, начело на обештетување, кумулација.

## ВОВЕД

Институтот „суброгација во осигурувањето“, Законот за облигациони односи<sup>411</sup> на Република Македонија го регулира со посебен член (чл.995) насловен како „Преминување на правата на осигуреникот спрема одговорното лице врз осигурувачот (суброгација,.)“.

Во законската норма е наведено дека со исплата на надомест по основ на договор за осигурување сите права на осигуреникот спрема лицето кое , по која и да е основа , е одговорно за штетата преминуваат врз осигурувачот, според самиот закон и тоа до висина на исплатениот надомест. Во законот јасно е наведено дека се работи за премин на правата на осигуреникот врз осигурувачот, значи осигурувачот стапува во правната положба на осигуреникот во врска со штетата за која тој исплатил надомест по основ на договор за осигурување. Со стапувањето на осигурувачот во правната положба на осигуреникот, осигурувачот се стекнува со право да бара надомест на штета од трето лице кое е одговорно за настанување на штетата за која тој исплатил надомест ( по основ на договор за осигурување). Под трето лице се подразбира било кое физичко или правно лице кое е причинител на штетата, а не е странка во договорот за осигурување.

Суброгацијата на осигурувачот во правата на осигуреникот настанува со исплата на надоместот по основ на договорот за осигурување , според самиот закон – ipso jure. Во Законот за облигациони односи е наведено:

*„Со исплата на надоместот од осигурувањето преминуваат врз осигурувачот, според самиот закон, до висина на исплатениот надомест, сите права на осигуреникот спрема лицето кое по која и да е основа одговорно за штетата.“*<sup>412</sup>

Правото на суброгација на осигурувачот во правата на осигуреникот е општо прифатен институт во споредбеното право.<sup>413</sup>

Причини за постоење на суброгацијата се :

<sup>411</sup> Закон за облигационите односи Сл.весник на РМ бр. 18/2001, 4/2002, 5/2003 и 84/2008.

<sup>412</sup> Член 995 ст.1 од Законот за облигациони односи

<sup>413</sup> Ugovor o osiguranju prema prema novom ZOO,Zbornik, Inzenjerski biro Zagreb 2005, Во Хравтска Закон o obaveznim odnosima 2005 чл.963, Pomorski zakon 2004 чл.723 ; во Србија Закон о облигационим односима чл.939 ; во Франција Cod des assurances, 1976 чл.121-12; во Германија Versicherungs-vertragsgesets, 1908,2007 параграф 86; во Италија Codice civile,1942 член 1916; во Англија Marine insurance act 1909,2015 чл.79; во Австрија Versicherungsvertragsgesetz,1958 параграф 67,; во Русија Граѓански законик на Руската федерација чл.965; во Австралија Insurance Contract Act чл.65;

а) начелото на обештетување во имотното осигурување според кое износот на надомест остварен по основ на договорот за осигурување не може да биде поголем од штетата која осигуреникот ја претрпел со настанувањето на осигурениот случај.<sup>414</sup>

Имено, ако осигурениот предмет е уништен или оштетен, а за штетата е одговорно некое трето лице ( а не осигуреникот) постојат два правни основа по кои може да се надомести штетата , првиот , според договорот за осигурување како правен основ за барање на надомест од осигурувачот и вториот според правните правила за одговорност за штета како правен основ за барање на надомест спрема причинителот на штетата кој е одговорен за штетата. Оштетеното лице кое воедно е и осигуреник ( поради постоење на договор за осигурување) може да бира по кој од овие два основа ќе побара обештетување. Осигуреникот не е должен да побара надомест по основ на склучениот договор за осигурување. Но доколку тој се определи за тој пат и ако прими надомест по основ на договорот за осигурување, осигуреникот не може за истата штета да побарува надомест и од штетникот - лицето одговорно за штетата. Тоа би претставувало неосновано збогатување поради двапати наплатена штета. Ова општо правно начело дека оштетениот (осигуреникот) не може да оствари поголем надомест од вредноста на претрпената штета значи забрана на кумулација на надомест од договор за осигурување и надомест од одговорното лице за штетата.

б ) Лицето одговорно за штетата не може да има корист од тоа што постои договор за осигурување во кој договор ова лице не е странка.

Фактот што оштетеното лице, како осигуреник, врз основ на својот договор за осигурување примил надомест, не го ослободува штетникот од одговорност. Правната положба на третото лице одговорно за штетата не смее да зависи од тоа дали оштетеното лице било осигурано или не. Третото лице одговорно за штетата, има обврска за надомест на причинетата штета независно од фактот што оштетеното лице (осигуреникот) остварило надомест по основ на договор за осигурување. Со склучување на договор за осигурување не престанува облигационо правниот однос за одговорност на третото лице. Во овој облигационен однос едната страна е должна да ја надомести-поправи штетата, а другата страна е овластена да побарува надомест, поправка на штетата. Третото лице кое е одговорно за настанување на штетата има обврска за надомест на штетата, независно од фактот што оштетеното лице остварило надомест по основ на договор за осигурување. Во спротивно третото лице , како одговорно лице за настаната штета неоправдано би имало корист од склучениот договор за осигурување.

Суброгацијата во осигурувањето, овозможува осигурувачот да стапи во правната положба на осигуреникот, со што се менува доверителот во овој облигационен однос (настанат со причинување на штета од страна на третото одговорно лице) , но правната положба на третото одговорно лице не се менува.

Оттука настана потребата да се задоволат две барања : зачувување на начелото на обештетување, т.е. оневозможување на осигуреникот да се збогати на сметка на осигурувачот, од една страна и оневозможување на штетникот да ги избегне последиците од својата одговорност од друга страна.<sup>415</sup> Така настана суброгацијата како општоприфатен институт во имотното осигурување според кој врз осигурувачот, по исплата на надомест од договор за осигурување, преминуваат сите права на осигуреникот спрема третото лице одговорно за штетата, во висина на исплатениот надомест.

### УСЛОВИ ЗА СУБРОГАЦИЈА

Во правната наука доста се расправа за правната природа на преминувањето на сите права на осигуреникот врз осигурувачот, односно за стапување на осигурувачот во правната положба на осигуреникот , кое настанува со исплатата на надоместот од договорот за осигурување. Законодавството и праксата, од своја страна пак, поставуваат посебни услови кои треба да се исполнат за да дојде до ова пренесување на сите права на осигуреникот врз осигурувачот.

Согласно законската норма во Законот за облигационите односи<sup>416</sup> за суброгација на осигурувачот , треба да се исполнети следните правни претпоставки:

1. Осигурувачот да извршил исплата на надомест врз основ на договор за осигурување,
2. Осигуреникот да има право на оштетно барање спрема трето лице одговорно за штетата, и
3. Да постои одговорност на третото лице за штетата за која е исплатен надомест по основ на договорот за осигурување.

<sup>414</sup> Член 981 ст.2 од Законот за облигационите односи

<sup>415</sup> проф. Д-р Предраг Ж.Шулејиќ, Право осигурања, Мисао Нови Сад-1992, Суброгација стр.318

<sup>416</sup> Чл.995 ст.1 од Законот за облигационите односи

Првата претпоставка значи, дека не е доволно да постои само обврска на осигурувачот кон осигуреникот за исплата на надомест по основ на договорот за осигурување, туку е потребно оваа обврска осигурувачот да ја исполнил.

Втората претпоставка значи, дека врз осигурувачот можат да преминат само оние права кои осигуреникот ги има спрема одговорното лице и кои настанале од причинета штета на осигурениот предмет.

Третата претпоставка значи дека само доколку постои одговорно лице, и во зависност од околноста дали тоа е потполно или делумно одговорно за настанување на штетата за која е исплатен надоместок од осигурување, во тој обем се пренесуваат правата врз осигурувачот. На пр.кога постои поделена одговорност односно делумна одговорност, врз осигурувачот преминуваат правата само во висина на одговорноста на штетникот (третото одговорно лице). При тоа не е од значење каков е основот за одговорност на третото лице : вина или без вина, деликтна или врз основ на договор, и затоа законската норма вели „лицето кое по која и да е основа е одговорно за штетата,“<sup>417</sup>. Се мисли на осигураната штета т.е.штетата за која е исплатен надомест од осигурување.

Со примањето на надомест по основ на договорот за осигурување, осигуреникот го губи, а осигурувачот се стекнува со активна облигационо правна легитимација спрема третото одговорно лице. Со исплатата на надомест по основ на договорот за осигурување, осигурувачот според самиот Закон за облигациони односи станува активно легитимиран спрема третото одговорно лице, значи не е потребна согласност на осигуреникот за овој премин на правата, по што се разликува суброгацијата од цесијата. Осигурувачот е должен на третото оштетно лице само да му докаже дека исплатил надомест за одредена штета и дека таа исплата ја извршил врз основ на договор за осигурување.

Ако осигурувачот му исплатил на осигуреникот надоместок на штета не по основ на договор за осигурување, туку од некој друга причина на пример доброволна исплата-ex gratia , ваквата исплата која не претставува „надомест од осигурување,“ не доведува до суброгација врз осигурувачот .Ова од причина што во таков случај се работи за извршување на нешто што не е обврска од договорот за осигурување, па не може да настане суброгација на осигурувачот која како правен институт има основ во договорот за осигурување.

### ДЕЈСТВО НА СУБРОГАЦИЈАТА

Дејството на суброгацијата, односно преминувањето на правта на осигуреникот врз осигурувачот, настанува според законот, во моментот на исплата на надоместот од договорот за осигурување, без некоја посебна форма.Осигурувачот не е должен за тоа да го извести третото одговорно лице. Со исплата на надоместот од договорот за осигурување суброгацијата е полноважна и побарувањето на осигуреникот за надомест на штета преминува на осигурувачот. Врз основа на тоа со самата исплата на надоместот од осигурување на осигуреникот од страна на осигурувачот, осигуреникот-оштетениот ја губи активната легитимација за истакнување на оштетно побарување спрема штетникот (третото одговорно лице), од причина што сега легитимација за тоа побарување припаѓа само на осигурувачот.<sup>418</sup>

Врз осигурувачот преминуваат сите права кои осигуреникот ги имал спрема одговорното лице до висина на исплатениот надомест. Ставот дека штетникот одговара на осигурувачот по други принципи различни од оние според кои одговара на оштетениот, би бил нелогичен, неправилен и штетен за јавниот поредок. Доколку на осигурувачот не му се признае право на суброгација во сите права на осигуреникот а со тоа и на регрес спрема штетникот, договорот за осигурување помеѓу оштетениот и осигурувачот би претставувал договор во корист на трето лице т.е. во корист на штетникот, од причина што од него причинетата штета мора да ја надомести осигурувачот кон оштетениот осигуреник, а штетникот би бил ослободен од надоместување на штета за која тој одговара по основ на вина, договор или закон.-Тоа би можело во пракса да предизвика за последица – несовесно постапување или небрежност на штетникот во сите случаи кога се работи за осигурано оштетено лице.<sup>419</sup>

### ОБЕМ НА СУБРОГАЦИЈАТА

Правото на осигурувачот спрема третото одговорно лице двоструко е ограничено :

<sup>417</sup> Чл. 995 ст.1 од Законот за облигационите односи

<sup>418</sup> Berislav Matijevic „Osiguranje sudska praksa,, Rijeka 2014 ,Врховен стопански суд Сл.773/63 од 15.06.1963 година

<sup>419</sup> Berislav Matijevic „Osiguranje sudska praksa,, Rijeka 2014 ,Виши стопански суд у Загреб пресуда Сл.1182/62

1. Со износот кој осигурувачот го платил на осигуреникот и
2. Со износот кој третото одговорно лице го долгува на осигуреникот-оштетеното лице.

Суброгацијата на осигурувачот во правата на осигуреникот е само до висина на надоместот кој осигурувачот го исплатил на осигуреникот. Осигурувачот не може од одговорното лице, освен исплатениот надомест, да му побарува и трошоци за утврдување и исплата на штета, трошоци на спор и др. Исто така, ако осигурувачот му исплатил на осигуреникот по основ на договор за осигурување целосен надомест (целокупната претрпена штета), а доколку постои делумна одговорност на третото лице (штетникот), осигурувачот може од третото одговорно лице да побарува надомест на штета во обем во кој тој има одговорност (делумна одговорност).

Третото одговорно лице од кого осигурувачот побарува надомест на штета по основ на суброгација, може да му приговара на осигурувачот на висината на исплатениот надомест од осигурување, ако осигурувачот склучил порамнување со осигурувачот (оштетеното лице) без негово учество.<sup>420</sup>

### ОНЕВОЗМОЖУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА СУБРОГАЦИЈА

На осигурувачот можат да преминат сите права кои ги имал осигуреникот спрема лицето одговорно за штетата. Но постои можност осигуреникот со свои постапки да оневозможи осигурувачот да се стекне со право на надомест на штета спрема третото одговорно лице (на пр. да склучи спогодба без одобрение од осигурувачот, се откаже од правото на надомест на штета, да го опрости долгот на штетникот и сл.). или осигуреникот може да пропушти да превземе определени потребни дејствија со кои се обезбедува тоа право (на пр. не превземе потребни дејствија за да обезбеди некој доказ). Осигурувачот може да биде оневозможен во остварувањето на своето право за надомест на штета од третото одговорно лице, во целост или делумно. Во Законот за облигациони односи се пропишани правните последици, кога поради вина на осигуреникот, осигурувачот е оневозможен да го оствари своето право за надомест на штета од третото одговорно лице.<sup>421</sup> Согласно одредбата од законот, ако по вина на осигуреникот е оневозможено остварувањето на правото на суброгација на осигурувачот, осигурувачот се ослободува во соодветна мера од својата обврска од договорот за осигурување спрема осигуреникот. Тоа значи дека осигурувачот има право поради ваквото однесување на осигуреникот, од надоместот од осигурување да намали - одбие износ во висина на штетата која тој би ја претрпел поради тоа однесување на осигуреникот. Треба да се напомене дека во овој случај, осигуреникот не го губи правото на надомест од договорот за осигурување, туку му се намалува висината надоместот за онолку колку што на осигурувачот му е оневозможено да оствари надомест од третото одговорно лице.

Согласно ова правило, доколку осигурувачот по исплатата на надоместот од договорот за осигурување, се обрати до третото одговорно лице по основ на неговата суброгација во правата на осигуреникот и при тоа се утврди дека осигуреникот веќе наплатил надомест на штета и од третото одговорно лице, во тој случај осигурувачот има право на поврат на исплатениот надомест, од причина што осигуреникот му нанел штета со тоа што му го оневозможил вршењето на правото на суброгација.

Овие постапки на осигуреникот со кои се нанесува штета на осигурувачот, многу законодавства во споредбеното право, го санкционираат ваквото однесување и го ослободуваат осигурувачот од обврската на исплата на надомест од договорот за осигурување,<sup>422</sup> односно пропишуваат одговорност на осигуреникот спрема осигурувачот за нанесената штета на неговото право на суброгација.<sup>423</sup>

### ЗАШТИТА НА ПРАВАТА НА ОСИГУРЕНИКОТ

Суброгацијата на осигурувачот не може да биде на штета на осигуреникот – *nemo contra se subrogasse censetur*. Ова начело е содржано во чл.995 ст.3 Законот за облигациони односи. Имено доколку исплатениот надомест по основ на договорот за осигурување, од било која причина е понизок од штетата која ја претрпел, осигуреникот има право на надомест на разликата од исплатениот до полниот износ на штетата од третото оштетено лице. Ова право на осигуреникот има предност пред правото на осигурувачот кон третото оштетено лице по основ на суброгација, во смисла што во случаите кога средствата на третото

<sup>420</sup> Виши привредни суд на Хрватска, пресуда Гж.1178/74 од 25.12.1976, Информатор бр.2415/2416/77

<sup>421</sup> Чл.995 ст.2 од ЗОО, „Ако по вина на осигуреникот е оневозможено ова преминување на правата врз осигурувачот, во целост или делумно, осигурувачот се ослободува во соодветна мера од својата обврска спрема осигуреникот.“

<sup>422</sup> Хватскиот Закон за облигациони односи чл.963 ст.2; Српскиот Закон за облигациони односи чл.939;

<sup>423</sup> Италијанскиот граѓански закон чл.1916 ст.6; Швајцарскиот закон за осигурување чл.72 ст.2.



одговорно лице не се доволни за надоместување на целокупната претрпена штета, прво ќе му се надомести на осигуреникот оној дел на штетата кој не е покриен со договорот за осигурување, а дури потоа од остатокот ќе се намири осигурувачот онолку колку е можно.

Причините поради кои исплатениот надомест од договорот за осигурување е помал од износот на штетата која ја претрпел осигуреникот со настанување на осигурениот случај можат да бидат :

- Поради подосигурување осигуреникот примил примил само дел од надоместот <sup>424</sup>
- Кога со договорот за осигурување било договорено осигуреникот да учествува делумно во штетата-франшиза<sup>425</sup>
- Кога штетата која ја претрпел осигуреникот се состои од обична штета и испуштена корист, а со осигурувањето е покриена само обичната штета.<sup>426</sup>

Оправдувањето на начелото *nemo contra se subrogasse censetur* кај имотното осигурување е поради функцијата која ја има осигурувањето - да се заштити осигуреникот од ризиците кои се покриени со осигурањето. Основна цел на осигурувањето е да се обештети осигуреникот; правото на суброгацијата на осигурувачот има за цел да ја спречи кумулацијата на правата на осигуреникот, а не да ги обезбеди интересите на осигурувачот. Затоа суброгацијата не треба му штети на осигуреникот, туку напротив таа има за цел тој да си ја надомести целокупната штета било од осигурувачот, било од третото одговорно лице ( ако не може во целост од осигурувачот), а дури потоа доаѓаат интересите на осигуреникот.

### ОТСТАПУВАЊЕ ОД СУБРОГАЦИЈАТА

Од правилото на суброгација постојат отстапувања, предвидени речиси во сите споредбени права, <sup>427</sup> во случај кога штетата е причинета од определен круг на лица кои однапред се исклучени од суброгацијата на осигурувачот. Се работи за лица кои се блиски на осигуреникот, односно лица кои се во блиски сроднички или економски односи со него и сосема е сигурно дека осигуреникот не би поднел оштетно побарување спрема нив. Законодавецот при определувањето на кругот на лицата спрема кој осигурувачот не може да ги користи правилата на суброгација, поаѓа од претоставката дека за постапките на тие исклучени лица одговара самиот осигуреник, така да доколку осигуреникот поднесе оштетното барање спрема овие лица фактички теретот од ова обештетување на крај би го сносел самиот осигуреник.

Нашиот закон<sup>428</sup> како исклучок ги навел следните категории на лица кои како причинители на штета, не одговараат на осигурувачот :

- 1) Лице во сродство во права линија со осигуреникот,
- 2) Лице за чишто постапки осигуреникот одговара,
- 3) Лице кое живее со осигуреникот во исто домаќинство и
- 4) Лице кое е работник на осигуреникот.

Од правилото дека во однос на горенаведените четири категории на лица не се применува правилото на суброгацијата постојат два исклучоци.

Едниот исклучок е предвиден во истиот став 4 од чл.995 од ЗОО каде се определени категориите на лица спрема кои осигурувачот нема право на суброгација. На крајот на ставот е наведено дека горенаведените четири категории на лица се ослободени од суброгација „освен ако тие лица штетата ја причиниле намерно,..“ За намерно причинета штета, нема отстапување од правото на суброгација, т.е. осигурувачот тогаш има по основ на суброгација право на оштетно побарување од тие лица. Ова од причина што ниту со осигурувањето можат да се покријат намерно причинетите штети.<sup>429</sup>

<sup>424</sup> Чл.992 ст.1 од ЗОО „Кога ќе се утврди дека во почетокот на односниот период на осигурувањето вредноста на осигурениот предмет била поголема од сумата на осигурување, износот на надоместот што го должи осигурувачот се намалува сразмерно освен ако поинаку не е договорено..“

<sup>425</sup> Чл.981 ст.4 од ЗОО „Полноважни се одредбите на договорот со кои износот на надомест се ограничува на помал износ од износот на штетата..“

<sup>426</sup> Чл.981 ст.5 од ЗОО „При утврдување на износот на штетата се зема предвид пропуштената добивка само ако е тоа договорено..“

<sup>427</sup> Француското право Code des assurance Чл.121-1; италијанско право Code civile чл.1916; Аустриското право Versicherungsvertragsgesetz параграф 67 ст.2; германско право Versicherungs-vertragsgesetz параграф 67.ст.2.

<sup>428</sup> Чл.995 ст.4 од Законот за облигационите односи.

<sup>429</sup> Чл.985 ст. 2 од Законот за облигационите односи

Другиот исклучок од правилото за отстапување од суброгацијата е предвиден во посебен став од чл.995 од Законот за облигационите односи, во ставот 5. Четирите категории на лица (наброени во чл.995 ст.4 од ЗОО) во однос на кои важи отстапувањето од суброгација, можат да имаат склучено договор за осигурување од одговорност, со кој договор е опфатена и штетата за која осигурувачот исплатил надомест. Осигурувачот во тој случај нема право да поднесе оштетно побарување спрема штетникот (кој е од гореспоменатите четири категории на лица определени во ст 4 од чл.995 од ЗОО), но осигурувачот согласно чл.995 ст.5 од ЗОО има право на оштетно побарување за исплатениот надомест спрема осигурувачот кој го осигурал штетникот од одговорност. Ова од причина што при постоење на осигурување од одговорност на лицата наброени во чл.995 ст.4 од ЗОО, не постои веќе причината за отстапување од суброгација- дека осигуреникот во крајна линија сам би си ја сносел штетата нанесена од лицата наброени во ставот 4. Овие лица поседуваат договор за осигурување од одговорност и осигурувачот кој ја осигурал одговорноста на овие лица е должен да ја надомести причинетата штета.

### ЗАКЛУЧОК

Суброгацијата се применува кај имотните осигурувања и кај оние осигурувања кои имаат обештетувачки карактер.(на пр.осигурување од последици на насреќен случај со кое се покриени и трошоците за осигурување). Кај останатите осигурувања на лица суброгација е исклучена и во Законот за облигациони односи стриктно е наведено дека осигурувачот кај ја исплатил осигурената сума не може да има по никоја основа право на надомест од трето лице одговорно за настанување на осигурен случај.<sup>430</sup> Кај осигурувањето од одговорност каде осигуреникот се јавува во улога како штетник исто така суброгацијата е исклучена или е многу ограничена.

Суброгацијата му дава одштетна функција за договорот за осигурување и од тоа правилото произлегува дека договорот за осигурување не смее да биде извор на неосновано збогатување на осигуреникот. До тоа сигурно би дошло доколку кај договорот за осигурување се дозволи кумулација на барањето на осигуреникот за надомест од договор за осигурување и неговаото барање за надомест на штета од штетникот-третото одговорно лице. Поради забраната на кумулацијата и поради преминувањето на сите права на осигуреникот врз осигурувачот по исплатата на надоместот од договорот за осигурување, правото на суброгација е изведено право, а не изворно, но тоа не ја намалува неговата важност.Може да се каже дека овој институт воспоставува еден вид на рамнотежа во подрачјето на надомест на штета и исплата на надомест по основ на договор за осигурување, со тоа што со овој институт се штитат интересите на осигурувачот.

### ЛИТЕРАТУРА

- [1] Berislav Matijevic „Osiguranje sudska praksa,, Rijeka 2014 ;
- [2] V.Gorens, L.Belanic, H.Momcinovic, A.Perkusic, A.Persic, Z.Slakoper, M.Vukelic i B.Vukmir, Komentar Zakona o obaveznim odnosima, Narodne novine, Zagreb 2014 ;
- [3] Информатор бр.2415/2416/77, Загреб, 1997;
- [4] Проф. Д-р Кирил Чавдар, доцент Д-р Кимо Чавдар, Коментар на законот за облигационите односи, Академик, Скопје 2012 ;
- [5] проф. Д-р Предраг Ж.Шулејиќ, Право осигурања, Мисао ,Нови Сад-1992;
- [6] Ugovor o osiguranju prema prema novom ZOO,Zbornik, Inzenjerski biro Zagreb 2005

<sup>430</sup> Чл.1004 ст1. од Законот за облигационите односи

